

Novinky v 5. vydání WHO klasifikace nádorů hlavy a krku: Nádory slinných žláz

Alena Skálová^{1,2}, Martina Bradová^{1,2}, Jan Laco^{3,4}

¹Šiklův ústav patologie, Lékařská fakulta Univerzity Karlovy v Plzni, Plzeň

²Bioptická laboratoř, s.r.o., Plzeň

³Fingerlandův ústav patologie, Lékařská fakulta Univerzity Karlovy v Hradci Králové, Hradec Králové

⁴Fingerlandův ústav patologie, Fakultní nemocnice Hradec Králové, Hradec Králové

SOUHRN

V přehledovém článku jsou zmíněny nejdůležitější novinky v patologii slinných žláz, které byly publikovány v 5. vydání WHO klasifikace nádorů hlavy a krku 2024. Souhrnný článek je zaměřen pouze na patologii slinných žláz a pojednává jak o benigních, tak o maligních nádorech.

Kapitola nádorů slinných žláz v 5. vydání WHO klasifikace obsahuje popis několika nových benigních nádorů, včetně sklerotizujícího polycystického adenomu, keratocystomu, adenomu z buněk vmezeřených vývodů a adenomu z buněk žíhaných vývodů; a dále mikrosekrečního adenokarcinomu a sklerotizujícího mikrocystického adenokarcinomu jako nových maligních nádorových jednotek. WHO klasifikace znovu zahrnuje mucinózní adenokarcinom, který je charakterizovaný mutací v *AKT1* genu, ve všech histologických variantách (papilární, koloidní, z buněk tvaru pečetiho prstene a smíšené podtypy). Sdílená přítomnost rekurentní mutace *AKT1* E17K napříč morfologickým spektrem mucinózního adenokarcinomu a intraduktální papilární mucinózní neoplázie (IPMN) ve slinných žlázách naznačuje možnost patogenetické spojitosti. Kribriformní adenokarcinom slinných žláz (CASG) nyní představuje specifický podtyp polymorfního adenokarcinomu (PAC). PAC je definován jako klinicky, histologicky a molekulárně heterogenní skupina onemocnění. Zda je CASG jinou diagnostickou kategorií nebo podtypem PAC, je stále nedořešená otázka.

U mnoha nádorů slinných žláz jsou nově v definici typově specifické a definující genové alterace. Mezi ně patří např. genové fúze u mukoepidermoidního karcinomu (*CRTC1/CRTC3::MAML2*), u adenoidně-cystického karcinomu (*MYB/MYBL1::NFIB*), sekrečního karcinomu (*ETV6::NTRK3/RET*), hyalinizujícího karcinomu ze světlých buněk (*EWSR1::ATF1*) nebo mikrosekrečního adenokarcinomu (*MEF2C::SS18*).

Počet nádorových jednotek v kapitole o slinných žlázách byl snížen vynecháním nádorů nebo lézí, pokud se nevyskytují výhradně ve slinných žlázách, např. hemangiomu, lipomu, nodulární fasciitidy a hematolymfoidních nádorů, které jsou podrobněji diskutovány v jiných kapitolách knihy společně.

Klíčová slova: patologie hlavy a krku – slinné žlázy – WHO klasifikace – přehled – novinky

Update from the 5th Edition of the World Health Organization Classification of Head and Neck Tumors: Salivary Glands

SUMMARY

The salivary gland section in the 5th edition of the World Health Organization classification of head and neck tumors features a description and inclusion of several new entities, including sclerosing polycystic adenoma, keratocystoma, intercalated duct adenoma, and striated duct adenoma among the benign neoplasms; and microsecretory adenocarcinoma and sclerosing microcystic adenocarcinoma as the new malignant entities. The new entry also includes mucinous adenocarcinoma subdivided into papillary, colloid, signet ring, and mixed subtypes with recurrent *AKT1* E17K mutation across patterns suggesting that mucin-producing salivary adenocarcinomas represent a histologically diverse single entity that may be related to salivary intraductal papillary mucinous neoplasm (IPMN). Cribriform adenocarcinoma of salivary gland origin (CASG) now represents a distinctive subtype of polymorphous adenocarcinoma (PAC). PAC is defined as a clinically, histologically and molecularly heterogeneous disease group. Whether CASG is a different diagnostic category or a subtype of PAC is still controversial.

New defining genomic alterations have been characterized in many salivary gland tumors. In particular, they include gene fusions, which have shown to be tightly tumor-type specific, and thus valuable for use in diagnostically challenging cases. The recurrent molecular alterations were included in the definition of mucoepidermoid carcinoma, adenoid cystic carcinoma, secretory carcinoma, polymorphous adenocarcinoma, hyalinizing clear cell carcinoma, mucinous adenocarcinoma, and microsecretory adenocarcinoma.

Importantly, the number of entities in the salivary chapter has been reduced by omitting tumors or lesions if they do not occur exclusively or predominantly in salivary glands, including hemangioma, lipoma, nodular fasciitis and hematolymphoid tumors. They are now discussed in detail elsewhere in the book.

Keywords: head and neck pathology – salivary glands – WHO classification – review – update

Cesk Patol 2026; 62(2): 75–86

NOVINKY V PATOLOGII SLINNÝCH ŽLÁZ

Nádory slinných žláz jsou velmi variabilní co se týká morfologie a imunofenotypu. Vzhledem k počtu již existujících nádorových jednotek, které vykazují značné překrývání histologických a imunohistochemických znaků mezi různými novotvary slinných

žláz, byly v 5. vydání WHO klasifikace nádorů hlavy a krku nově přijaty pouze velmi dobře zdokumentované nádory (1). Varietní morfologie známých nádorů nebo nově popsané nádory, které postrádaly konsenzuální validaci nezávislými výzkumníky, nebyly do nové WHO klasifikace zahrnuty. Tento přístup vedl k přijetí pouze mikrosekrečního adenokarcinomu (MSA) a sklerotizujícího mikrocystického adenokarcinomu (SMA) jako nových maligních jednotek; a keratocystomu, adenomu z buněk vmezeřených vývodů a adenomu z buněk žíhaných vývodů v rámci benigních novotvarů. Nádorová povaha sklerotizujícího polycystického adenomu dále přesunula lézi z nenádorové epiteliální léze, jak byl hodnocen v dřívějších vydáních WHO klasifikací do kategorie benigních novotvarů (2).

✉ Adresa pro korespondenci:

Prof. MUDr. Alena Skálová, CSc

Šiklův ústav patologie, Lékařská fakulta Univerzity Karlovy v Plzni, Plzeň

Bioptická laboratoř s.r.o., Plzeň

e-mail: skalova@biopticka.cz